

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

תוכן

- א. ואיזוהי מצות עשה שלא הזמן גרמא מזוזה מעקה אבידה ושילוח הקן.....1
- ב. מצה שמחה הקהל דמצות עשה שהזמן גרמא ונשים חייבות.....3
- ג. תלמוד תורה פריה ורביה ופדיון הבן דלאו מצות עשה שהזמן גרמא הוא ונשים פטורות.....4
- ד. בכל מערבין ומשתתפין חוץ מן המים ומלח ... כמהין ופטוריות.....5
- ה. מה תפילין נשים פטורות.....6
- ו. האזרח להוציא את הנשים ... מה דירה איש ואשתו אף סוכה איש ואשתו.....6
- ז. ראייה דמצות עשה שהזמן גרמא ... זכורך להוציא הנשים.....8
- ח. אשה בעלה משמחה אלמנה מאי איכא למימר בשרויה אצלו.....9

דף לד.

א. ואיזוהי מצות עשה שלא הזמן גרמא מזוזה מעקה אבידה ושילוח הקן

הנשים חייבות במזוזה¹ שנאמר (דברים יא פסוק כ – כא) וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך. למען ירבו ימיכם וימי בניכם וגו', והרי גם הנשים צריכות לחיים. והאשה עצמה יכולה לקבוע המזוזה בפתח ביתה בברכה². אך אם

¹ שו"ע ונו"כ יו"ד רצא ג

² ואמנם מהר"י מקוטנא בחידושו על הרמב"ם כתב, שאין אשה יכולה לקבוע מזוזה, אף על פי שהיבת במזוזה, כיון דליתא בכתיבה, ובספר חובת הדר בהסכמתו של הגר"ש וואזנר שליט"א כתב, שדבר זה הוא לומר דאשה חייבת במצוה ולא תוכל לקיימה בעצמה, ואינו דומה לתפילין כיון דלא שייכי בתפילין כלל. בשו"ת יביע אומר ח"ג (חיו"ד סי' יח סק"ג) הביא בשם ספר יפה ללב ח"ו (סי' רצא סק"ד) לדייק מדברי המדרש רבה (רות פרק ב' סימן כג) דנשים פטורות ממזוזה, שאמרו שם, אמרה לה נעמי לרות, בתי אין דרכן של בנות ישראל לדור בבית שאין בו מזוזה. אמרה לה באשר תליני אלין. ומשמע דהוא רק אין דרכן וכו', אבל מעיקר הדין אין לה איסור ללון בבית שאין בו מזוזה. שאם הדבר היה באיסור למה אומר המדרש בלשון אין דרכן. ולפי זה המדרש חולק על גמרתינו קידושין (לד א) שאמרו שם, ואיזוהי מצות עשה שלא הזמן גרמא, ומנו שם מזוזה. וכן פסקו כל הפוסקים. והסביר שם בדרך פלפול, דסבירא ליה למדרש שהואיל ואיסור לקבוע מזוזה בשבת חשיב מ"ע שהזמן גרמא. וכמ"ש כיו"ב בשו"ת אבני נזר (חאו"ח סי' תקט) דמצות עשה של זכירת מחיית עמלק הויא מצות עשה שהזמן גרמא, הואיל ואיסור להרוג עמלקי בשבת. ע"ש. אולם הגמרא דידן סברא דבכהאי גוונא לא חשיב מ"ע שהזמן גרמא, כיון שעצם המצוה נוהגת אלא שמחמת איסור מלאכה אינה דוחה שבת, ואריא הוא דרביע עליה. ע"ש שדחה הראיה מהמדרש. דלקושטא דמילתא הא בורכא למימר הכי בכוונת המדרש, והכי נמי קאמר התם, אין דרכן של בנות ישראל ללכת לבתי טרשיאות ולבתי קרקסאות,

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

עושים את קביעת המזוזה ברוב עם אין זה ממדת הצניעות שהאשה תקבע המזוזה.

כל המניח גגו³ בלא מעקה ביטל ועבר על לא תעשה, שנאמר (דברים כב פסוק ח) וְלֹא תִשִּׂים דָּמִים בְּבֵיתְךָ, וּבִיטַל מִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁל וְעֲשִׂיתָ מַעֲקָה לְגַגְךָ וְאִף נָשִׁים חַיִּיבוֹת בְּכֶךָ⁴.

כל הרואה אבירה של ישראל לטפל בה ולהשיבה לבעליה⁵. בין שבעל האבדה קרוב או רחוק ובין שאינו מכירו⁶. בין האבירה היא שור אוכל בהמה, ואף דבר שאין בו רוח חיים⁷. ואף אבדת קרקע חייב להשיבה נתרבתה בגמרא (ב"מ לא ע"א), מכלל אבדת אחיך⁸. מלבד העשה, נאמרה בחיוב זה גם מצוות לא תעשה, דהיינו שהמתעלם ולא משיב אבירה שמצא לבעליה עובר בלא תעשה⁹. ואף נשים חייבות במצוה זו.

א"ל באשר תלכי אלך. והתם הרי הוא איסור משום מושב ליציים, וגם מזבלים שם לע"ז (ע"ז יח ב). ואין חילוק בזה בין נשים לאנשים שכולם בכלל האיסור. והביאור במדרש הנ"ל ע"פ דברי המג"א, שאין איסור להכנס לבית שאין בו מזוזה, ולכן אמרה אין דרכן וכו'.

³ שו"ע הו"מ סי' תכז סעי' ו

⁴ התוס' בקידושין דף ל"ד בד"ה מעקה הקשו על הא דמבואר שם דנשים חייבות במעקה דהוי מ"ע שלא הזמן גרמא תיפוק ל"י אפי' אם אינם חייבות בעשה הא הו"ל ל"ת ולא תשים דמים ועל הלאוים מזהירים ע"ש. ועיי"ש מה שתי' והרמב"ן והריטב"א תירצו שם, שיש בתורה שני סוגי מצות לא תעשה, יש מצות לא תעשה רגילה שהתורה מזהירה אותנו שלא לעשות, וכגון שלא לאכול נבילה. ויש מצות לא תעשה הבאות רק כדי לחזק את העשה. וכגון, מעקה, אבירה, ועיקר רצון התורה שנישיב אבירה לבעליה, ובכדי לחזק אותנו במצות עשה זו, מוסיפה התורה גם לא תעשה של לא תוכל להתעלם. וכן בשילוח הקן עיקר רצון התורה שששלח את האם ואת הבנים נקח לנו, ובכדי לחזק אותנו אומרת התורה לא תקח האם על הבנים. ואם היו הנשים פטורות מהמצות האלו, היו פטורות במצות אלו גם ממצות לא תעשה שבהם, שהרי לא תעשה אלו באו רק כדי לחזק את העשה, ודינם שווה לעשה. עד כאן תוכן דבריהם של הרמב"ן והריטב"א. ועיי' מנ"ח תקמ"א שכתב אי בתורת ל"ת היתה אשה יכולה לעשות מעקה ע"י עבו"ם או חש"ו דלאו בני שליחות אבל עתה התורה חייבה אותם לקיים מ"ע וצריכה לעשות בעצמה או ע"י בר שליחות ובאם לאו במלה עשה המחויבת וזה ברור בס"ד.

⁵ טושי"ע הו"מ רנט סעיף א.

⁶ נלמד במכילתא משפטים (פרשה כ) ממה שנאמר (דברים כב ב): "ואם לא קרוב אחיך אליך ולא ידעתו", ור"ל שאם אינו מכירו יכניסה לביתו עד שידרשנו.

⁷ משנה ב"ק נד ע"ב, ונלמד מ"ש (דברים שם ג) "וכן תעשה לכל אבדת אחיך". גמ' שם. ועיי' ירושלמי שם פ"ה ה"ח להשב אבדה השב תשיבם, ועיי' שדה יהושע שם שפי' שר"ל מהשב תשיבם הו"א דוקא שור ושה שע"ז מוסב תשיבם ולכן משמיעה לנו המשנה שהוא הדין לכל והלימוד מכלל אבדת אחיך בהבבלי.

⁸ ונפסק ברמב"ם פי"א ה"ב.

⁹ שנאמר: "לא תראה את שור אחיך וגו' והתעלמת מהם" – רמב"ם שם ה"א, ואמרו בספרי (פסקא רכב) "לא תראה את שור אחיך וגו' – מצות לא תעשה, ונעיי"ש בספרי (פסקא רכד) שלכן הוכפלה האזהרה בפסוקים – ונאמר בסוף הענין: "לא תוכל להתעלם" (דברים שם), ליתן עליו בלא תעשה, וכ"כ במכילתא דרשב"י משפטים שם. ופירש הסמ"ג (לאוין קנט) שהסיום והתעלמת מהם הרי זה כאומר אם תראה לא תתעלם. וראה דבגמרא (בבא מציעא כו ע"ב) וברמב"ם שם ה"ב ובראשונים הזכירו שהלאו נלמד מ"לא תוכל להתעלם". ועיי' סהמ"צ שם כפל האזהרה בזה הענין כו'.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

המוצא קן בדרך של הפקר¹⁰ הן בדרך הן על האילן או על גבי בע"ח או על אדם או על המים והאם רובצת על האפרוחים או על הבצים ורוצה ליקח מהם מ"ע לשלח האם ואם לקח האם הן אם לקח הבנים ג"כ והן אם לא לקח הבנים רק האם עבר על מ"ע (שם פסוק ו ז) שלח תשלח את האם וגו' ועבר על מצות ל"ת לא תקח האם על הבנים וגו'. ואף הנשים חייבות במצות שילוח הקן¹¹.

ב. מצה שמחה הקהל דמצות עשה שהזמן גרמא ונשים חייבות

כל מצות עשה¹² שהיא מזמן לזמן ואינה תדירה נשים פטורות, חוץ מקידוש היום, שנשים חייבות בקידוש אף על פי שהוא מצות עשה שהזמן גרמא¹³, ואכילת מצה¹⁴ בלילי הפסח, ואכילת הפסח ושחיטתו¹⁵, שהנשים חייבות.

וכן הקהל שנצטוונו בזה להקהיל כל ישראל בכל מוצאי שמיטה בעלותם לרגל ולקרות באזניהם מן התורה פרשיות שהן מזרזות אותם במצות ומחזקות ידיהם בדת האמת¹⁶. והנשים חייבות בהקהל, ואף על פי שזו מצות עשה שהזמן גרמא שהנשים פטורות מהן, כיון שחייבה אותן התורה בפירוש¹⁷. ואף הטומטום והאנדרוגינוס חייבים בהקהל, כיון שהנשים חייבות במצוה זו¹⁸.

¹⁰ בשו"ע רצב ועיין מנ"ח תקמד א

¹¹ הינוך כי תצא תקמד

¹² רמב"ם עבודה זרה פרק יב הלכה ג

¹³ שו"ע ונו"כ או"ח רעא ב דאיתקש זכור (שמות כ, ח) לשמור (דברים ה, יב) והני נשי הואיל ואיתנהו בשמירה איתנהו בזכירה ומוציאות את הנשים הואיל וחייבות מן התורה כמותם. מ"מ יש להחמיר לכתחלה שלא תוציא אשה אנשים שאינם מבני ביתה דוילא מילתא. מ"ב שם ד

¹⁴ שו"ע ונו"כ או"ח תעב יד

¹⁵ כמו שהתבאר בפסחים דף פז פח צא

¹⁶ רמב"ם חגיגה פ"ג ה"א. ועי' קונטרס זכר למקדש להאדר"ת פ"א אות ב' שר"ל שמלשון הרמב"ם "להקהיל" משמע שמלבד המצוה על כל הצבור להיקהל יש גם מצוה להקהילם, והחויב הוא על ב"ד הגדול או המלך, ודלא כשאר הראשונים שכתבו להיקהל

¹⁷ שנאמר: "הקהל וגו' הנשים והנשים" קדושין לד ע"א, רמב"ם ע"ז פ"ב ה"ג וחגיגה פ"א ה"א וה"ב. ועי' קדושין שם לד ע"ב שביארה המרא למה לא לומדים מהקהל לכל מ"ע שהזמן גרמא לחייב את הנשים

¹⁸ רמב"ם חגיגה שם ה"ב. ולכן אם לא באו הנשים או הטומטום והאנדרוגינוס ביטלו עשה – הינוך שם תריב

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

ואף מצות שמחה שחייב אדם להיות שמח וטוב לב במועד¹⁹, הוא מ"ע מן התורה דכתיב (שם טז יד) שְׂמֵחֶתָּ בְּחֶנְךָ אֶתְּךָ וּבְנֶךָ וּבְתֶךָ נוֹהַגְתָּ גַם בְּנָשִׁים וּלְפִיכֶךָ חֹבֶבָה עַל הָאָדָם לְשִׂמְחָה אֶת אִשְׁתּוֹ וּבְנֹתָיו בְּכֶךָ שְׂקוּנָה לָהֶם בְּגָדִים וּתְכֵשִׁיטִין כְּפֵי מִזְוָנָם.

וכבר התבאר במסכת סוכה דף כז. שמטעם זה אין²⁰ נכון שיעזוב אדם ברגל את אשתו ובניו, וילך למסעיו אל רבו החונה בעיר אחרת, לשבות שם ביום טוב, או בראש השנה, כדי שיקיים מצוה להקביל פני רבו ברגל, שהרי מצוה מן התורה לשמוח ביום טוב יחד עם אשתו ובניו, ובפרט אם אשתו מקפידה על זה, שבודאי שאין לו לנסוע לרבו בניגוד לרצונה, שהרי גדול השלום. וכל שכן שאין לעשות כן בשנה הראשונה לנישואיו עם אשתו²¹. ואין המצוה להקביל פני רבו ברגל, אלא כשרבו חונה בעירו ושער מקומו, באופן שיכול ללכת לבקר את רבו ואחר כך חוזר לביתו בו ביום. ואפילו אם רואה שאשתו מוחלת ומסכימה שיסע לרבו, אין ראוי לעשות כן. ויש שכתבו שראוי לעשות כן²². אבל אם היא ממריצה אותו ומעודדת אותו שיסע לרבו, יכול לנסוע לרבו, ובלבד שיקיים מצוה שמחה לאשתו על ידי קניית בגדים נאים ותכשיטים יפים לאשתו ולביתו

ג. תלמוד תורה פריה ורביה ופדיון הבן דלאו מצות עשה שהזמן גרמא הוא ונשים פטורות

כבר התבאר לעיל דף כט: שאין האשה חייבת בתלמוד תורה ולפדות את בנה ואין האב חייב ללמד את בתו ולפדותה.

וכן התבאר במסכת יבמות דף סה: שאשה אינה חייבת בפריה ורביה²³, ומשום כך י"א²⁴ שאין מוכרין ס"ת להשיא יתומה, וי"א²⁵ שמוכרין²⁶ מכיון

¹⁹ שו"ע ונו"כ או"ח תקכ"ב ב' ומ"ב טו

²⁰ פשוט ומוכח מהגמ' וכ"כ בילקוט יוסף קצוש"ע אורח חיים סימן תקיט דיני שמחה ביום טוב סעיף יד

²¹ וע"ע חינוך מצוה תקפ"ב "הרוצה לצאת (בשנה ראשונה) לדבר מצוה או לשמוח עם רעיו על דעת שישוב לימים מועטים בשמחה, מן הדומה שאין בזה ביטול המצוה ויש אומרים שבמחילתה מותר".

²² עיין שו"ת שבט סופר או"ח סי' י"ז, שו"ת משנה שכיר ח"ב סי' קל"ט

²³ שו"ע שם א' סעי' י"ג

²⁴ ח"מ ס"ק א'

²⁵ ב"ש ס"ק ב'

²⁶ דס"ל דאשה מצווה על "לערב אל תנח" וכו', וא"כ תליא בדעות בשו"ע סעי' ח' אי מוכרין ס"ת כדי לקיים מצווה זו, ובמג"א סי' קנ"ג ס"ק ט' פסק דמוכרין להשיא יתומה.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

שאע"פ שאינה בפריה ורביה, חייבת להרבות²⁷ בישובו של עולם²⁸, שנאמר (קהלת יא פסוק ו) בַּבֶּקֶר זָרַע אֶת זְרַעְךָ וּלְעֶרֶב אַל תִּנַּח יְדְךָ כִּי אֵינְךָ יוֹדֵעַ אִי זֶה יִבְשֶׁר הַזֶּה אוֹ זֶה וְאִם שְׁנִיחֶם כְּאַחַד מִזֵּבִים וְכֵן הִלְכָה²⁹.

ד. בנל מערבין ומשתתפין חוץ מן המים ומלח ... כמהין

ופטריות

כבר נתבאר במסכת עירובין דף כו: דף כז. שחצר שהרבה בתים פתוחים לתוכה, או מבוי בעל ג' מחיצות, שחצירות פתוחים לתוכו מן התורה מותרים למלטל בכל החצר או המבוי שהרי רשות היחיד גמורה היא, אבל חכמים אסרו למלטל מבתיהם לחצר או מחצירות למבוי עד שיערבו וישתתפו³⁰, וכדי להפקיע איסור זה תיקנו חכמים "עירוב חצרות", שענינו: הנחת מזון בערב שבת על ידי דיירי החצר, בביתו של אחד מהם. על ידי כך נמצאת רשותם מעורבת, כאילו כולם מרוכזים באותה דירה שמונח בה מזון העירוב, וכל החצר על בתיה כאילו היא רשות אחת ואחידה.

וכן שיתופי מבואות שמניחים בערב שבת מזון משותף באחת מן החצרות, שעל ידי כן נעשה המבוי עם כל החצרות כרשות אחת. פעולה זו נקראת: "שיתוף מבוי", והיא מתירה למלטל בשבת מן החצר למבוי ומן המבוי לחצר.

ועירוב חצרות אין עושין אלא בפת, אך על אף שככל משפטי עירובי חצרות כך דיני שיתוף, בשיתופי מבואות³¹ משתתפים בכל מיני מאכל, ואפילו ד'

²⁷ כר' יהושע יבמות סב ב' ומובא בטור "נשא אשה בילדותו ישא אשה בזקנותו היו בנים בילדותו יהיו לו בנים בזקנותו שנאמר בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך" ואיכא נמי מצוות "לא תהו בראה לשבת יצרה" (ישעי' מ"ה, י"ח) (מנ"ח כ"ח) אבל בערוה"ש ד' דאינו צווי אלא סיפור דברים, דהוא עיקר פריה ורביה, ונשים שייכות לשבת דהיינו לישוב העולם, אבל אין מצוות ע"ז.

²⁸ ב"ש ס"ק ב'. כיוון דאשה חייבת ב"לשבת יצרה". אבל בערוה"ש (סעי' ד') כתב, דאין עיקר לדברים אלו דאינה חייבת בלשבת.

²⁹ משנה ברורה קנג ס"ק כ"ד

³⁰ מפני שהבתים הם רשויות מיוחדות לכל אחד שלו, והחצר והמבוי היא רשות משותפת לכולם, ודומה קצת לרשות הרבים. וחכמים אסרו למלטל אף במבוי המתקון בלחי או בקורה אם הוא משותף לכמה חצרות, כדרך שאסרו למלטל בחצר המשותפת לכמה בתים, וכדרך שהתקינו לחצר את היתר "עירוב חצרות", כן התקינו למבוי את היתר "שיתוף מבואות", ואין בין זה לזה אלא שינוי השם בלבד.

³¹ שו"ע נו"כ שפו ה

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

וה' מיני מאכל מצטרפין למזון ב' סעודות שהוא שיעור השיתוף בתחלתו, אפילו לאלף בני אדם.

אך אין מערבין בדברים שאנם ראויים למאכל, או שאינם עומדים למזונו של אדם, ואינם נאכלים אלא באקראי, ולפיכך אין מערבין בגודגדניות³² ולא בכמהין ופטירות חיים. וי"א שאפילו מבושלים אין מערבין שאין אדם רגיל לסמוך עליהן לא מחמת סעודה ולא מחמת לפתן ואינן באין אלא באקראי, ובביאור הגר"א דעתו דמערבין בכמהין ופטירות מבושלים, אבל בירק חי משתתפים. בכל מיני משקים משתתפים חוץ מן המים לברם, וכן מלח לברו, לפי שאינן זנין הגוף כלל, אבל אם עירב מים ומלח ביחד, מזון הוא לטבול בו פתו ומשתתפים בהם.

ה. מה תפילין נשים פטורות

נשים ועבדים פטורים מתפילין³³, משום דהוה להו מצות עשה שהזמן גרמא, שהרי שבת ויו"ט לאו זמן תפילין הוא³⁴, וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות. ועבדים נמי אינן חייבים. ואם הנשים רוצין להחמיר על עצמן ולהניחן מוחין בידן, מפני שאין הנשים זריזות לשומרן בגוף נקי, כמו שהתבאר לעיל דף לג:

ו. האזרח להוציא את הנשים... מה דירה איש ואשתו אף

סוכה איש ואשתו

³² שהוקשו הקלחים כעין שכבר צמח בהם זרע וקשים לאכילה, ותבלין, וי"א שיכול לערב בתבלין ובשעת הדחק אפשר לסמוך להקל. ופולין יבשים שאין נאכלין כמות שהן חייין אלא לאחר בישולן, ובעינן שיהא ראוי לאוכלו עכשיו, ולא בעלי הבצלים שלא גדלו אורך הזרת, שבעוד שהן כ"כ קטנים מזיק לאדם ארס שבהן, אבל אם כבר גדלו העלין שיעור זרת, הרי הם כבצלין עצמן ומערבין בהם כשיש בהם שיעור. ולא בכפניות שהם תמרים רעים שלא בשלו כל צרכן, ולא בעדשים חייין ולא בחטים ושעורים חייין ולא בירק שהוא בשיל ולא בשיל מפני שכל אלו אינן ראויים לאכילה,

³³ שו"ע ונו"כ או"ח לה ג

³⁴ מ"ב יא שם, אבל בלילה כתב השו"ע שם ל ב שמדאורייתא הוא זמן תפילין, אלא שמדרבנן אסרו להניח תפילין בלילה שמא ישכחם ויישן בהם.

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

כבר התבאר במסכת סוכה דף כח. נשים ועבדים³⁵ פטורים מן הסוכה, מפני שהוא מצות עשה שהזמן גרמא. ומ"מ יש להם שכר לנשים כשמקיימים מ"ע שהזמן גרמא³⁶.

בפסכת תשבו שבעת ימים כל האזרה בישראל ישבו בפסכת (ויקרא כג פסוק מב) למדו מפני השמועה תשבו כעין תדורו³⁷, כלומר כדרך שהוא דר כל השנה בביתו הזקיקתו תורה להניח דירתו ולדור כאן בסוכה, עם מוטותיו ומצעותיו וכלי תשמישו, וטוב להחמיר³⁸ ולהיות שם עם אשתו כמו שהוא דר כל השנה, אם אפשר להיות לו סוכה מיוחדת.

מצוה על כל איש ישראל להושיב אשתו³⁹ ובני ביתו עמו בסוכה, להיותם מסתופפים בצלא דמהימנותא לטהר את נפשותם, ולהודיע אליהם חסדי ה' עם ישראל עמו ונחלתו תמיד כל הימים, בעבור תהיה יראתו ואהבתו על פניהם לבלתי תחטאו⁴⁰.

ומה שיש נוהגין להקל עכשיו בשינה, שאין ישנים בסוכה רק המדקדקין במצות, יש שכתבו משום דמצות סוכה איש וביתו, איש ואשתו כדרך שהוא דר כל השנה, ובמקום שלא יוכל לישן עם אשתו, שאין לו סוכה מיוחדת, פטור, אבל רבים האחרונים שחלקו עליו ואין להקל משום זה⁴¹.

³⁵ שו"ע ונו"כ תרמ א

³⁶ כף החיים שם ד

³⁷ שו"ע ונו"כ שם תרלט א

³⁸ רמ"א שם ב

³⁹ ומדברי הרמ"א משמע שטוב להחמיר להושיבם כדי שהאיש יוכל לקיים מצות כעין תדורו שהרי מטעם זה פטר הסימן תרלט סעיף ב שינה בסוכה וז"ל "ולו נראה משום דמצות סוכה איש וביתו, איש ואשתו כדרך שהוא דר כל השנה, ובמקום שלא יוכל לישן עם אשתו, שאין לו סוכה מיוחדת, פטור; וטוב להחמיר ולהיות שם עם אשתו כמו שהוא דר כל השנה, אם אפשר להיות לו סוכה מיוחדת". וא"כ ה"ה והוא הטעם הכא אולם יש לחלק בין סוגי הסעודות שאין אדם תמיד בדירתו אוכל עם בני ביתו ואנו אלא בסעודות גדלות. ועיין תורה תמימה ויקרא כ מב ס"ק קסט

⁴⁰ כף החיים שם ס"ק ה

⁴¹ ובביאור הגר"א חולק ע"ז דלא מיפטר משום זה וגם במ"א מסיק דמשום זה לא מיפטר ולימד זכות אחר על העולם משום דהו"ל מצטער כשאין יכול לישן שם עם אשתו והנה לפי טעם זה אם אין מצטער כגון שאין אצלו זמן עונה עכשיו אין לו לפטור עצמו מן השינה. ומשמע מכמה אחרונים דמאן דא"א לו לישן עם אשתו בסוכה דאין לו סוכה מיוחדת לא יבטל זמן עונה וליל טבילה ואין לחייבו לאהר שנודווג עם אשתו שיחזור לסוכתו אלא ישן בביתו עד עמוד השחר. מ"ב שם יח

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת גידושיין

מנהג חלק מקהילות הספרדים⁴² עפ"י שיטת מרן הבית יוסף⁴³ שאין הנשים מברכות על מצוות עשה שהזמן גרמא, ולפיכך גם אם רוצות לשבת בסוכה וקיים מצוותה אינם מברכות "לישב בסוכה". אולם יש שנהגו⁴⁴, וכן הוא למנהג האשכנזים שאם ירצו לישב בסוכה ולברך הרשות בידם⁴⁵. אבל מי שכבר בירך לישב בסוכה לא יחזור ויברך כדי להוציא את הנשים, כיון שאין הנשים חייבות בברכה זו הרי זו ברכה לבטלה.

אבל מי שחציו עבד וחציו בן חורין חייב בסוכה ובברכה מחמת צד חירות שבו. וכן טומטום ואנדרוגינוס חייבים בסוכה מספק שמא הוא זכר אבל אינם צריכים לברך לישב בסוכה שכל ספק ברכות להקל אבל אם ירצו לברך כאשה הרשות בידם לשיטות שנהגו כנוכר.

דף לד:

ז. ראייה דמצות עשה שהזמן גרמא ... זכורך להוציא

הנשים

כבר התבאר במסכת חגיגה דף ד. שנשים⁴⁶ ועבדים פטורין מן הראייה ומניין שפטורין מן הראייה, הרי הוא אומר (שמות כג פסוק יז) יִרְאֶה כָּל זְכוּרְךָ וגו' להוציא את הנשים, ומצות עשה שאין הנשים חייבות בה אין העבדים חייבים בה, ועוד הרי נאמר (דברים לא יא) פְּבוֹא כָּל יִשְׂרָאֵל להוציא העבדים.

⁴² שו"ת יבי"א ח"ד סי' נ', ועיין בארוכה בשו"ת יבי"א ח"ה סי' מ"ג. ועיין בשו"ת חכם צבי בהוספות סי' ח' פסק שאין לנשים לברך על מ"ע שהז"ג, ואחריו נהג כן נכדו הגה"ק הדברי חיים מצאנז זי"ע ועיין שו"ת דברי יציב או"ח ח"ב סי' רע"ד אות ב' שלדבריו אין לנשים כלל לקיים מצוות עשה שהז"ג, ואין להם ליטול לולב או לישב בסוכה, ומביא שהדברי חיים זי"ע אמר שאשה שלא תשב בסוכה הנני מבטיח לה בניס הגונים.

⁴³ או"ח יז ב

⁴⁴ בברכי יוסף להחיד"א זי"ע סי' תרנ"ד מביא דברי שו"ת מן השמים סי' א' שכותב בהדיא שנשים הבאים לברך על לולב שופר ומגילה וחנוכה הרשות בידם, ובשו"ת יוסף אומץ סי' פ"ב מוסיף החיד"א לומר שאם מרן הב"י היה רואה דברי השו"ת מן השמים ודאי כך היה פוסק ומנהיג, וכן בס' זכור לאברהם (אלקלעי) ח"א ה' ברכות אות נ' ובשדי חמד מערכת מ' אות קל"ו "ואנו אין לנו אלא דברי מרן החיד"א וכבר פשט המנהג כן ואין להרהר בדבר" ובס' זכרונות אליהו מערכת ע' שכן נוהגות הנשים בעיה"ק חברון תובב"א, ובשו"ת רב פעלים ח"א סי' י"ב שכן נוהגות נשי בבבל.

⁴⁵ מ"ב שם א ועיין בס' מנהגי החת"ס פ"ח סעי' י"א שהנשים היו יושבות בסוכה אך לא היו מברכות לישב בסוכה כמ"ש בס' התן סופר בשער הגדילים והכלאים אות כ"ג בשם אמו שהיא בתו של החת"ס, ובשו"ת התעוררות תשובה (שהוא מנכדי החת"ס) ח"א סי' קע"ז ועיין בשו"ת דברי ישראל סי' קצ"ז ושו"ת להורות נתן ח"ו סי' ל"מ.

⁴⁶ רמב"ם שם א

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

ח. אשה בעלה משמחה אלמנה מאי איכא למימר בשרויה

אצלו

כבר התבאר במסכת חגיגה דף ב. ודרף ו. ששלש מצות⁴⁷ עשה נצטוו ישראל בכל רגל משלש רגלים, הראייה והחגיגה והשמחה והשמחה האמורה ברגלים היא – שיקריב שלמים יתר על שלמי חגיגה⁴⁸, ואלו הם הנקראים שלמי שמחת חגיגה שנאמר וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני ה' אלהיך.

בראייה והחגיגה אין הנשים חייבות בהן, ובשמחה כלומר שלמי שמחת חגיגה י"א⁴⁹ שנשים חייבות, שנאמר (דברים יד פסוק כו) וְשִׂמְחָתָ אִתָּהּ וּבִיתְךָ⁵⁰, וי"א⁵¹ שאין החובה על הנשים אלא חובה על בעלה לשמחה בשלמי שמחה שלו ובאלמנה החובה על מי ששרויה אצלו, וי"א⁵² שאינם

⁴⁷ רמב"ם הלכות חגיגה פרק א הלכה א

⁴⁸ ויש בזה שאלה, איזה הפרש יש בין חגיגה לשמחה הא אידי ואידי שלמים הם. והתשובה בזה שאמת ששניהם שלמים מ"מ אין דומין זל"ז בכמה דינים שיתבאר, דשלמי חגיגה צריך דווקא מן החולין, ולדעת הרמב"ם בתערובת מעשר, ושלמי שמחה מותר לנמרי מן המעשר, שלמי חגיגה אין הנשים חייבות בה ולא כן שלמי שמחה לדעת הרמב"ם ז"ל כמו שיתבאר, וכל הפטורים מראייה פטורים משלמי חגיגה ובשלמי שמחה חייבין לבד חרש שוטה וקטן, שלמי חגיגה אינו אלא יום אחד ושלמי שמחה כל הרגל, שלמי חגיגה יש תשלומין לעצרת כל שבעה ולא כן בשלמי שמחה, שלמי חגיגה אם שחטן מערב יום טוב אינו יוצא בהן ובשלמי שמחה יוצא כמו שיתבאר, ולפ"ז שתי מצוות הם. ערוך השולחן העתיד שם סעיף ה

⁴⁹ לח"מ פי"ד בי"ד ממעשה הקרבנות בדעת רבינו שאשה חייבת בכל תאחר וא"כ על כרחך יש לה חיוב עצמאי, וכן משמע לשון הרמב"ם אצלינו הל' חגיגה, וכן נקט בלקוטי הלכות זבח תודה כאן בסוגיין חגיגה לא. דפו"י

⁵⁰ רש"י ו:

⁵¹ דעת הלח"מ ברמב"ם חגיגה שם שאין לה חיוב עצמאי להביא קרבן שלמים אלא שהחובה מוטלת על בעלה כלומר דמחוייב בעלה לשמחה בקרבן הוא שתאכל עמו באותו הקרבן וסותר את דבריו הנז' בהל' מעשה הקרבנות. ועיין ערוך השולחן העתיד הלכות חגיגה סימן קצו סעיף יז דהחיוב על הבעל לשחוט בעדה שלמי שמחה, אבל החיוב עליה לאכול וכן משמע בכסף משנה שהביא שוכתבו התוס' מפר"ת אשה בעלה משמחה בשלמי שמחה שלו שהחובה מוטלת על בעלה ובאלמנה על ששרויה אצלו אבל היא גופא לא מיחייבא לאיתווי שלמי שמחה עכ"ל.

⁵² דעת הראב"ד שם ודבריו מבוארים בפ"ק דקידושין דמקשה דנילף למ"ע שהזמן גרמא לחיובא באשה משמחה ומשני אביי אשה בעלה משמחה אלמנה מאי איכא למימר בשרויה אצלו. ופירש"י בעלה משמחה אין חובת השמחה תלויה בה אלא על בעלה שישמחנה קרי ביה ושימחת. אלמנה מאי איכא למימר הא כתיב בה שמחה דכתיב והגר והיתום והאלמנה. בשרויה אצלו לא נצטווית היא אלא בעניה הכתוב מדבר ונצטווה מי שהיא שרויה אצלו לשמחה משלו. ועיין דובר מישרים שכתב "אלא דק"ק ע"ז דא"כ אמאי חייב לעלותה לירושלים ביון דהחיוב הוא לשמחה בבגדים א"כ זו אפשר היה לשמחה בהיותה בח"ל בביתה וכן הקשו התוס' ז"ל לשיטת רש"י בקידושין דל"ד ע"ב ד"ה אשה יע"ש ומ"מ בין לדעת רבי זירא דס"ל דאשה איתא בכל תאחר ודאי דחייבת בש"ש בפ"ע ולאביי אפילו לדעת רש"י ז"ל דס"ל גבי בעלה משמחה בבגדי צבעונין מ"מ חייב להעלותה עכ"פ ולשמחה עמה בירושלים וכמו שמבואר בחגיגה ד"ה ע"א יע"ש. ועיין הר המוריה

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

חייבות בקרבן כלל וגם העלה אינו חייב לשמחה בקרבן, אלא בשמחה שתשמח עם בעלה שתעלה עמו והוא ישמח אותה.

ולעיל התבאר שלהלכה נקטו הפוסקים שבזמן הזה במצות השמחה שחייב אדם להיות שמח וטוב לב במועד⁵³, שהוא מ"ע מן התורה דכתיב (שם טז פסוק יד) וְשִׂמְחֶתָּ בְּחֻגְךָ אֵתָּהּ וּבְנֵךְ וּבִתְּךָ, נוהגת גם בנשים, ולפיכך חובה על האדם לשמח את אשתו ובנותיו בכך שקונה להם בגדים ותכשיטין כפי ממונו.

⁵³ שו"ע ונו"כ או"ח תקכט ב ומ"ב טו